

RAAP-Notitie 5916

**Plangebied hondenzone te Zwijndrecht,
gemeente Zwijndrecht, provincie Antwerpen**

**Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen – 2017D204**

R A A P

2017

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Zwijndrecht

Titel: Plangebied hondenzone, Zwijndrecht, gemeente Zwijndrecht, provincie Antwerpen
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen - 2017D204

Status: concept

Datum: 08-05-2017

Auteurs: M. Verhoeven & M. Janssens

Projectcode: 2017D204

Raaproject: ZWIHO

Erkend archeoloog: M. Janssens OE/ERK/Archeoloog/2016/00160

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid
De Savornin Lohmanstraat 11
6004 AM, Weert
Nederland

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP Zuid
De Savornin Lohmanstraat 11
6004 AM, Weert
Nederland
Telefoon: 0495-513555
E-mail: raap@raapzuid.nl

© RAAP 2017

RAAP aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Door middel van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem aan de hand van een bureaustudie zijn gegevens verzameld inzake de aardkundige eigenschappen, de geschiedenis en archeologie van het gebied (zie figuren 1 en 2). Aan de hand van deze kennis is het echter niet mogelijk een definitieve uitspraak te maken over de aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er kan immers niet met zekerheid worden bepaald dat archeologische sporen in de verschillende deelgebieden zullen worden aangetroffen, al is de kans wel bestaand. Hierdoor is het niet mogelijk een gefundeerde programma van maatregelen uit te schrijven betreffende het uitvoeren van een eventueel archeologisch onderzoek. Daarom dringt verder vooronderzoek met ingreep in de bodem zich aan. Dit dient evenwel te gebeuren volgens het uitgesteld traject. De initiatiefnemer heeft immers een optiecontract met de eigenaars van de gronden waarbij ze pas het recht tot uitvoeren van de werken hebben na het toekennen van de stedenbouwkundige vergunning. Dit geldt eveneens voor archeologisch vooronderzoek.

1.2 De aanwezigheid van een archeologische site

In het plangebied doet zich overwegend een matig natte lemige zandbodem voor. Dat is volgens de legende van de bodemkaart en goede grond, geschikt voor alle teelten. Vanaf tenminste 1771 (afgaande op de Ferrariskaart) maakt het plangebied deel uit van een agrarisch cultuurlandschap. Het wordt verwacht dat het gebied ook vóór die periode aantrekkelijk was voor landbouwers. Derhalve geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor vindplaatsen (met name nederzettingen en grafvelden) van landbouwers uit de periode neolithicum-Late middeleeuwen (ca. 5000 v Chr. 1500 na Chr.).

In principe kunnen archeologische resten van landbouwers in en direct onder de bouwvoor voorkomen. Vanwege ploegen zullen eventuele grondsporen zich alleen onder de bouwvoor aftekenen, dat wil zeggen vanaf ca. 30 cm. Dit zijn resten die samenhangen met het dekzandlandschap. Langs de Schelde is er sprake van een dynamisch en gelaagd rivierlandschap. Dit betekent dat zich onder het dekzand in principe nog afzettingen kunnen bevinden die samenhangen met de (oer)Schelde, dat wil zeggen oude rivierafzettingen, kreken en ruggen. De diepte hiervan is onbekend.

Voor zover bekend, heeft het plangebied altijd deel uitgemaakt van een agrarisch landschap. Eventuele vondsten zullen veelal zijn opgenomen in de bouwvoor, maar daaronder kunnen zich nog redelijke goed bewaarde sporen bevinden.

Er wordt vooral niet-vergankelijk materiaal zoals aardewerk en artefacten van steen verwacht. Onverbrand organisch materiaal zal alleen op eventuele zeer natte plekken nog aanwezig zijn. Verbrande resten (hout, bot, zaden) zullen beter zijn bewaard.

1.3 Impactbepaling

De diepte van de graafwerkzaamheden varieert tussen de ca. 30 en 150 cm. Aangezien eventuele resten vanaf ca. 30 cm kunnen voorkomen heeft de toekomstige inrichting in principe een negatieve invloed.

Nieuwe archeologische informatie zou kenniswinst opleveren inzake de archeologie van dit deel van Zwijndrecht (Burcht), waar nog bijna niets over bekend is. Bovendien ligt het plangebied in een zone die is aangeduid als woonuitbreidingsgebied, zodat eventueel aanwezige archeologische resten middels ontwikkelingen in de toekomst in een bredere context geplaatst kunnen worden. Verder onderzoek wordt dus als wetenschappelijk relevant beschouwd.

1.4 Bepaling van de maatregelen

Een vooronderzoek door middel van proefsleuven werd verkozen boven:

Een veldprospectie: vanwege de aanwezige begroeiing is dit niet mogelijk. Bovendien is het plangebied te klein voor een representatieve prospectie.

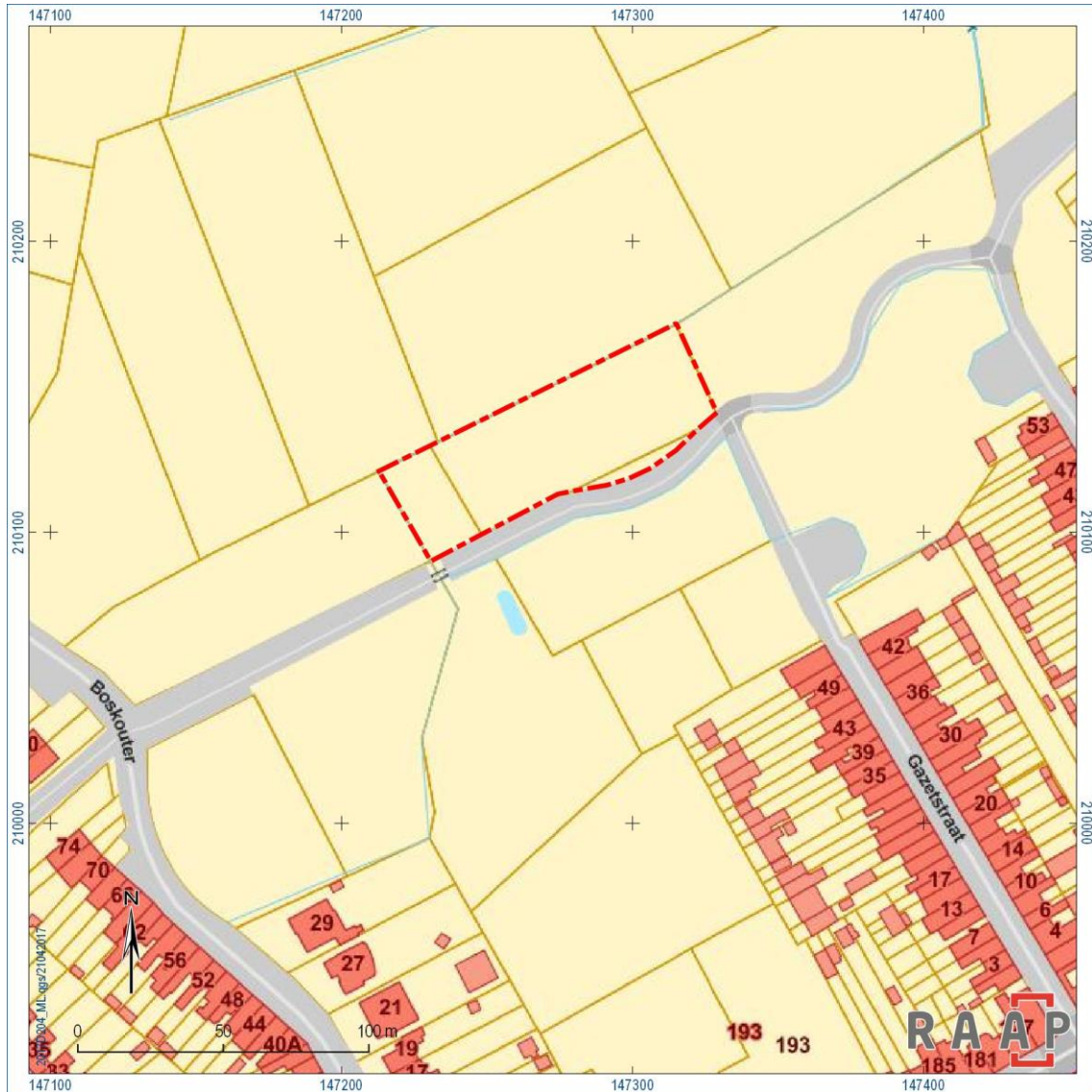
Een (landschappelijk, verkennend, karterend) booronderzoek: voor de verwachte vindplaatsen van landbouwers levert booronderzoek meestal geen bevredigende resultaten, omdat zelf onder verstoorde lagen zich nog sporen kunnen bevinden (landschappelijk), en omdat vindplaatsen niet goed zijn op te sporen via boringen (verkennend/karterend).

Geofysisch onderzoek: niet weerhouden omwille van de relatief beperkte omvang van de locatie. Geofysische methodes zijn alleen zinvol en enkel bruikbaar indien deze op voldoende grote oppervlaktes worden uitgevoerd. Bij kleine oppervlaktes zijn de resultaten vaak zeer moeilijk te interpreteren.

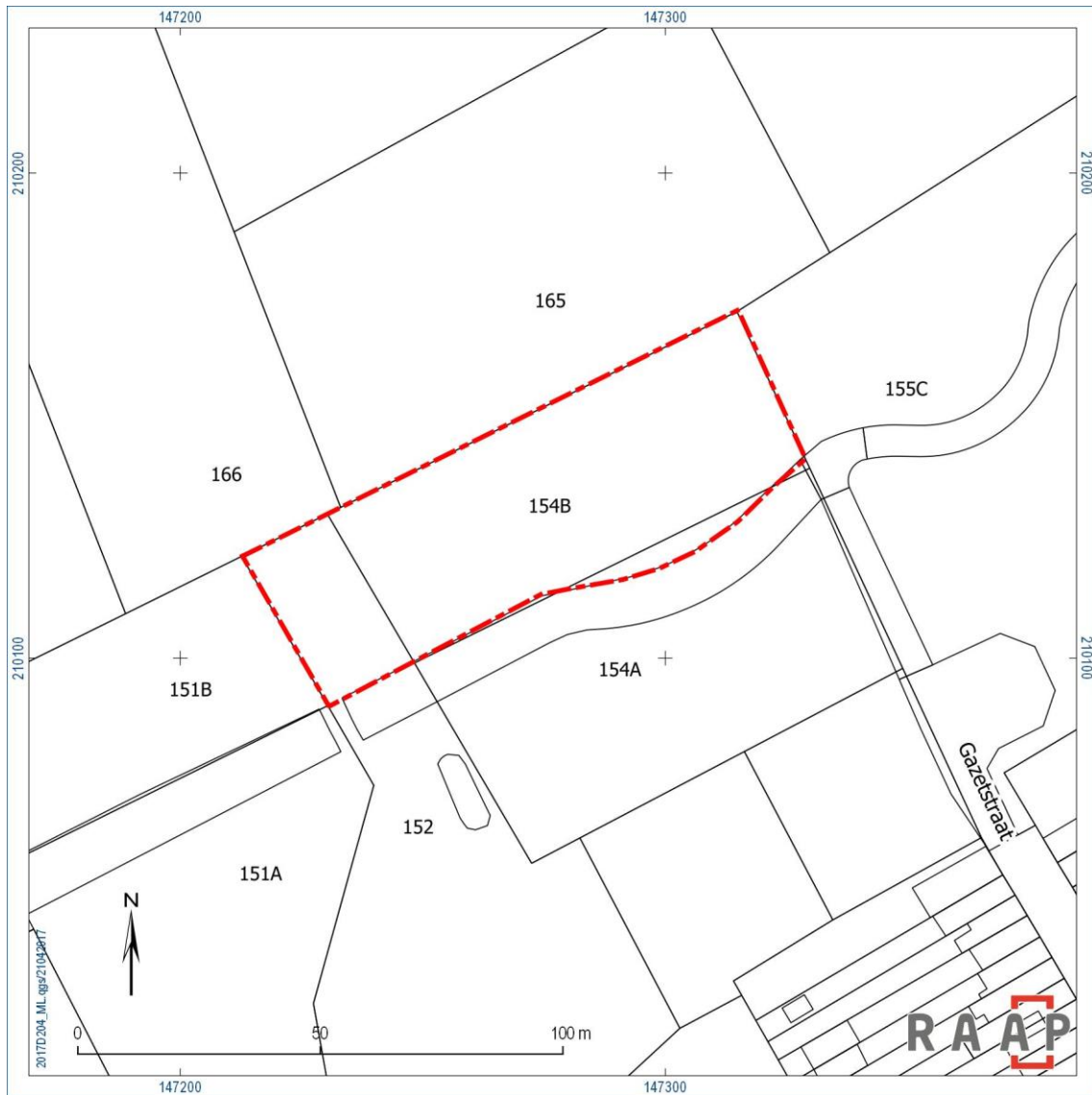
2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

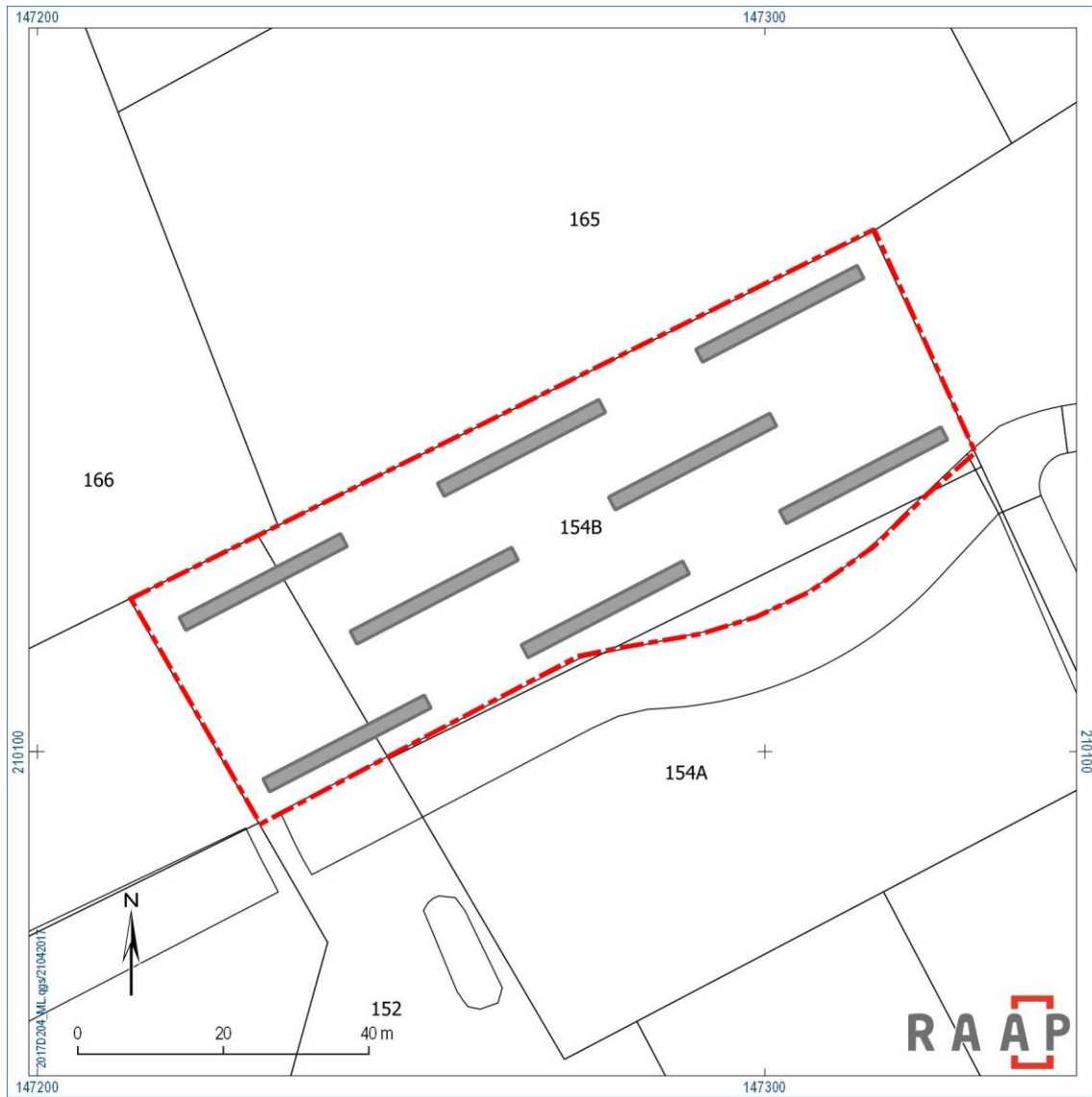
- *Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed: 2017D204*
- *Type onderzoek: bureauonderzoek*
- *Onderzoekskader: opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem*
- *Opdrachtgever: Gemeente Zwijndrecht, Dienst Leefomgeving , Binnenplein 1, 2070 Zwijndrecht*
- *Initiatiefnemer: Gemeente Zwijndrecht, Dienst Leefomgeving , Binnenplein 1, 2070 Zwijndrecht*
- *Erkend archeoloog: M. Janssens OE/ERK/Archeoloog/2016/00160*
- *Naam plangebied en/of toponiem: hondenzone, Gazetstraat te Zwijndrecht*
- *Adres: Omstraat, ongenummerd, direct ten noorden van Gazetstraat*
- *Gemeente: Zwijndrecht*
- *Provincie: Antwerpen*
- *Kadastrale gegevens: gemeente Zwijndrecht, afdeling 2, sectie A, nrs. 152A, 154A, 154B*
- *Oppervlakte plangebied: 4108 m²*
- *Lambertcoördinaten (X/Y): NW: 147212/210121, NO: 147314/210171, ZW: 147230/210090, ZO: 147328/210141*
- *Inkleuring gewestplan: woonuitbreidingsgebied (rood raster)*

Figuur 1. Situering van het plangebied. Schaal: 1:10.000. Bron: NGI.

Figuur 2. Situering van het plangebied op het kadasterplan. Schaal: 1:2000. Bron: Grootschalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV.

Figuur 3. Puttenplan. Schaal: 1:2000. Bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV.

2.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

De doelstelling van het proefsleuvenonderzoek is:

- Na te gaan of er binnen dit gebied archeologie aanwezig is
- Vaststellen op welke diepte het archeologisch niveau ligt
- Nagaan of er enige graad is van verstoring, en of hierdoor mogelijke sporen zijn door vernield.
- Aan de hand van de sporen trachten de geschiedenis van het gebied beter in kaart te brengen
- Nagaan of er een archeologische opgraving moet worden uitgevoerd voorafgaand aan de werken
- Afbakenen van zones waar wel of geen archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Zijn er archeologische sporen en vondsten aanwezig?
- Wat is hun gaafheid, hoe diep zijn ze bewaard?
- Uit welke periode dateren ze en hoe valt dit te rijmen met de archeologische kennis over het gebied?
- Welke zones zijn archeologisch waardevol en dienen te worden onderworpen aan een archeologische opgraving?

2.3 Onderzoeksstrategie en –methode

Het proefsleuvenonderzoek wordt voorafgaand aan de civiele werkzaamheden uitgevoerd. De opdrachtgever zorgt voor vrije toegang tot het terrein.

Uit de resultaten van het sleuvenonderzoek zal blijken welke zones er verder door middel van een archeologisch vlakdekkend onderzoek dienen te worden onderzocht. De afbakening van de zones gebeurt in de nota die voortvloeit uit het vooronderzoek met proefsleuven.

De proefsleuven worden gegraven en geregistreerd volgens de Code van Goede praktijk (versie 2.0) hoofdstuk 8.6 (proefsleuven en proefputten). Specifiek geldt verder het volgende:

- Er wordt uitgegaan van 8 sleuven van 2x25 m in een verspringened grid. De afstand tussen de rijen is 10 m en tussen de sleuven binnen een rij 15 m. Op deze wijze wordt ca. 10 (400 m²) van het plangebied onderzocht. Om te voldoen aan de wettelijk vereiste 12.5% dient er nog ca. 113 m² in de vorm van uitbreidingen te worden onderzocht.
- Op basis van lokale omstandigheden mogen sleuven enigszins verschuiven, maar niet te veel (niet meer dan 5 m).

- Er dient te worden gewerkt met een graafmachine met een gladde bak van 2 m breed, en een machinist met ervaring met archeologische opgravingen.
- In principe wordt er één vlak direct onder de bouwvoor aangelegd. Indien nodig, worden er meerdere vlakken aangelegd. In alle sleuven worden kijkgaten aangelegd tot maximaal 1,70 m beneden maaiveld (d.w.z. 20 cm beneden de maximale diepte van de civiele bodemingrepen) om te bepalen of het aanleggen van meer vlakken relevant is.
- Bij eenvoudige profielen volstaan 1 m brede kolomopnames om de 10 m, maar in geval van complexe stratigrafie dient het hele traject hiervan te worden gedocumenteerd.
- Na het veldwerk worden de sleuven dichtgestort, met de bouwvoor weer bovenaan.

Competenties uitvoerders

Het archeologisch onderzoek dient onder leiding te staan van een erkend archeoloog, met ervaring met betrekking tot gravend onderzoek in het lössgebied. Deze ervaring is gebaseerd op minstens drie proefsleuven onderzoeken en/of opgravingen. De veldwerkleider wordt bijgestaan door minstens één assistent-archeoloog. Indien zich complexe aardkundige situaties voordoen wordt een aardkundige betrokken bij het onderzoek. Indien nodig worden er tevens de volgende personen bij het onderzoek betrokken:

- conservator, om vondsten tijdens en na het onderzoek zorgvuldig te behandelen;
- natuurwetenschapper, om natuurwetenschappelijke stalen en vondsten zowel tijdens het veldwerk als erna op de juiste manier te behandelen en bestuderen;
- materiaaldeskundige, wanneer specialistische kennis over vondsten uit bepaalde materiaalcategorieën of perioden vereist is, zowel tijdens het veldwerk als tijdens de verwerkingsfase;
- fysisch antropoloog, om menselijke resten en hun begravingssomstandigheden te onderzoeken.

In het algemeen is de rol van de diverse actoren conform de bepalingen in hoofdstuk 4 van de Code van Goede Praktijk.

Geschatte duur & kostenraming

Uitgaande van 2 dagen proefsleuvenonderzoek, door een veldwerkleider en assistent-archeoloog (onder leiding van een erkend archeoloog), en basisrapportage in een evaluatierapport (met daarin een voorstel voor verdere uitwerking van vondsten, monsters, etc.), wordt uitgegaan van 6137 Euro, excl. BTW.

2.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.